

Seleucia

Sayı VI -2016

Olba Kazısı Serisi

Seleucia VI

Olba Kazısı Serisi

Olba Kazısı Serisi
Seleucia VI

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, giriş sayfalarında belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, 7. sayfada belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayımına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Murat Özyıldırım
Tuna Akçay

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Salim Aydın
Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Aygül Süel
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Sedef Çokay-Kepece
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Hacer Sibel Ünalın
Doç. Dr. Mehmet Fatih Yavuz
Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici-Coşkun
Yrd. Doç. Dr. Merih Ereğ
Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan
Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Murat Özgen
Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Öğr. Gör. Dr. Tuna Akçay
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia
Olba Kazısı Serisi VI
Sayı: 6

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarım

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Okt. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33343,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E – posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02
www.homerbooks.com
e-mail: homer@homerbooks.com

Baskı

Altan Basım San ve Tic. Ltd. Şti.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sitesi No: 222
Bağcılar/İstanbul
Sertifika No: 11968

Dağıtım

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 12/A
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02

Seleucia | Sayı 6 | Mayıs 2016

The Question of Romanization – To Be or not To Be (Roman): An Introductory Study

Romalılaşma Sorunu - (Roma) Olmak ya da Olmamak: Bir Ön Değerlendirme

Fikret K. Yegül

11

Olba'da Kremasyon

Cremation Burials in Olba

Tuna Akçay

21

Yelten Asklepiosu

Asclepius of Yelten

Ünal Demirer - Ahmet Yaraş

45

Olba 2015 Kazılarında Yeni Bir Buluntu:

Roma Mozaïği

A New Discovery from Olba Excavations: The Roman Mosaic

Emel Erten

61

Edirne Müzesi'nden Figürlü Madalyona

Sahip Cam Kulp

Glass Handle with Figured Medallion from

Edirne Museum

Emre Taştemür

93

Olba: Tapınak Devletinden Şehir

Devletine

Olba; From Priest State to City State

Mustafa H. Sayar

107

Olba'da Yahudi Varlığının Kanıtı: Menorah

Kabartmalı Sunak

Evidence of Jewish Presence in Olba: Altar with

Carved Menorah

Murat Özyıldırım

119

Olba Kazısında Ele Geçen Erken Bizans Dönemine Ait Bir Tılsım

An Amulet of Early Byzantine Period from Olba Excavations

Gülgün Köroğlu

137

Kuva-yi Milliye Müzesi'nde Yer Alan

Artuklu Beyliği'ne Ait Figür Tasvirli

Sikkeler

Figural Coins of the Artuqids from Kuva-yi

Milliye Museum/Balıkesir

Ceren Ünal - Betül Teoman

161

Olba Manastırı 2015 Yılı Kazıları

ve Kuzey Kilisesi'ndeki Çalışmaların

Değerlendirilmesi

2015 Excavations at Olba Monastery and

the Evaluation of the Fieldwork at the North Church

Murat Özyıldırım

181

Olba Manastırı'nda İşlik Kazısı ve

Sonuçların Değerlendirilmesi

The Excavations at the Workshop in Olba

Monastery and its Results

Yavuz Yeğin

203

Kurul Kalesi (Ordu) VI. Mithradates

Dönemi Yerleşimi Üzerine Ön

Değerlendirmeler

Kurul Castle (Ordu) Preliminary Assessment on

the Mithradates VI Period Settlement

S. Yücel Şenyurt - Atakan Akçay

221

Klazomenai Buluntusu Pişmiş Toprak

"Oturan Kadın" Figürinlerine İlişkin

Düşünceler

Considerations on the "Seated Woman" Terracotta

Figurines from Klazomenai

Aslıhan Özbay

249

Doğu Dağlık Cilicia Mezarları, Olba'dan
Yeni Mezar Tipleri ve Terminoloji
Önerileri
*Tombs in Eastern Rough Cilicia, New Burial
Types from Olba and Suggestions of Terminology*
Tuna Akçay - Burak Erdem
261

Ziyaret Tepe Kalesi ve Nekropolisi'nden
Küçük Arkeolojik Buluntular
*Small Archaeological Finds from Ziyaret Tepe
Castle and Necropolis*
Akın Bingöl
287

Kars-Anı'de Tespit Edilen Savunma
Sistemleri Üzerine Öneriler
*Suggestions on Defense Systems Identified in
Anı, Kars*
Ayhan Yardımcıel
301

Cıngırt Kayası Erken Bizans Dönemi Cam
Buluntuları
*Early Byzantine Glass Findings from Cıngırt
Kayası*
Ayşe Fatma Erol - Deniz Tamer
319

Mersin Deniz Müzesi'nden Osmanlı
Çeşmesine Ait Taş Tekne
*Ottoman Stone Basin from the Naval Museum
of Mersin*
Candan Ülkü
361

Mersin Olba Antik Kenti - Zooarkeoloji
Çalışmaları
Zooarchaeological Research in Mersin Olba
Okşan Başoğlu
381

Olba Tuğla Örneği: Arkeolojik ve
Arkeometrik Yaklaşım
*Olba Brick Samples: Archaeological and
Archaeometric Approaches*
Murat Özyıldırım - Ali Akın Akyol
395

Olba Kazısı Seramik Buluntuları
Arkeometrik Analizleri
*Archaeometric Analysis of Ceramic Finds from
Olba Excavations*
Ali Akın Akyol - Mahmut Aydın
413

Kitap Tanıtımı Book Review

İnanca Yolculuk Mersin
Ahmet Emirhan Bulut
433

Arkeolojik Veriler Işığında Türkiye'nin En
Eski Kültürleri
Yavuz Yeğin
439

Geçmişten Günümüze Bir Geçit Zeugma
Emel Erten
443

Bizans Sikkelerinde Kutsal Kişi Tasvirleri
Murat Özyıldırım
447

Milas Yazıtları Rehberi
Hüseyin Üreten
451

PRAEFATIO

Seleucia dergisinin altıncı sayısını (2016) sizlere sunmaktan gurur duyuyoruz. Her geçen gün dergimize gösterilen ilginin artışından dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

Olba kazılarını 2015 dönemi çalışmaları bizim için heyecanlı geçti. Sezonun ödülü hiç beklemediğimiz bir yerde ve hiç beklemediğimiz bir anda ortaya çıktı. Bu, manastır kazıları sırasında açığa çıkartılan ve daha erken tarihli bir Roma yapısına ait olan Roma mozağıydı. Önce genç bir hanım görünümüyle Tryphe (lüksün personifikasyonu), sonra genç adam Bios (yaşamın personifikasyonu), son olarak da ilk banyoyu temsil eden bir diğer genç hanım görüldü. Onları biri lir, ikincisi çifte aulos çalan, üçüncüsü de kavalıklarda köpeğiyle koşan eroslar izlediler. Bu mozaik taban Olba'da Severuslar Dönemi'nde yaşanan lüks yaşamı yansıtmaktaydı.

Mozaik taban ile ilgili olarak yapılan değerlendirme ile birlikte Olba kazılarında elde edilen yeni bulguların yer aldığı çalışmalar ve diğer birçok değerli makale bu sayıda yer almaktadır. Meslektaşlarımıza çalışmalarını bizimle paylaşmaktan çekinmedikleri için şükran borçluyuz. Ayrıca, Homer Kitabevi'nin sahibi Ayşen Boylu'ya ve *Seleucia*'yı yayına hazırlayan Sinan Turan'a da teşekkürlerimizi sunarız.

Editörler:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

PREFACE

We are proud to present the sixth issue (2016) of *Seleucia* and wish to express our gratitude for the growing interest to our journal.

The 2015 season of Olba excavations was an exciting one. We were awarded with a spectacular find at a very unexpected location and at a very unexpected moment. That was a Roman mosaic pavement belonging to an earlier Roman building discovered during the excavations at the monastery. First appeared Tryphe (as a young lady, personification of luxury), later Bios (as a young man, personification of life) came along. The third figure was the personification of the "first bath" represented by another young lady. They all were followed by erotes, one with a lyre, the other playing double aulos, third running with a dog. The mosaic pavement was a reflection of sumptuous life at Olba during the reign of Severans.

The evaluation of the mosaic pavement along with other recent discoveries from Olba excavations as well as many valuable studies on various topics will be presented in this issue. We appreciate our colleagues for not hesitating to share their works with us. Finally, Ayşen Boylu, owner of Homer Books and Sinan Turan who prepared *Seleucia* for publication deserve special thanks from us.

Editors:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. *Seleucia*, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayınlır.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto, baş harfleri büyük harf, metin 10 punto, dipnot ve kaynakça 9 punto ile yazılmalıdır. Çalışmada ara başlık varsa, bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında 9 punto olarak ve en az iki yüz sözcük ile yazılmalıdır. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır.
Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. *Seleucia* features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the name of the article, should be of size 9 points and the minimum word count is 200 words. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows:
Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

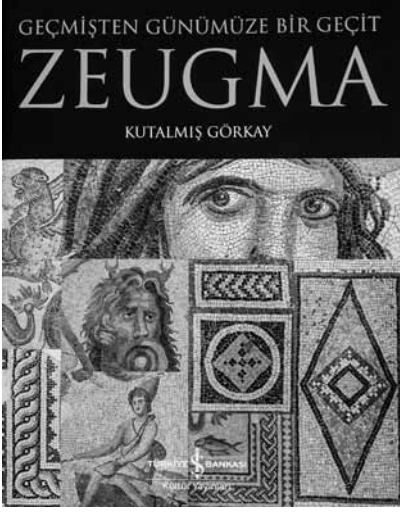
Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given.

Geçmişten Günümüze Bir Geçit Zeugma

Kutalmış Görkay

Editör: Cumhuriyet Öztürk

Türkiye İş Bankası - Kültür

Yayımları

163 sayfa

İstanbul 2015

ISBN: 978-605-332-644-1

Geçmişten Günümüze Bir Geçit Zeugma

Emel Erten*

Hellenistik kültürün yerleştirilmesindeki etkin uygulama alanlarından biri de Yunan planlama modeline uygun olarak tasarlanan yeni Hellenistik kentlerin kurulmasıdır. Seleukos Kralı I. Seleukos Nikator bu alanda etkin rol alır. Seleukeia (Zeugma) ile Apamea da onun tarafından Fırat Irmağı'nın Doğu ve Batı kıyısında karşılıklı kurulan ikiz kentlerdir. Sami kökenli yerel halkın ve Yunan-Makedon kültürü ve dilinin bulunduğu Zeugma ticaret yolları üzerinde önemli bir konumdadır. Kentin Hellenistik Dönem yerleşimi, Fırat Nehri'ne hakim bir yükseltinin üzerindeki agora ve çevresinde gelişir. İmparator Tiberius döneminde, MS 17 yılında Roma egemenliği altına giren Zeugma böylece yeni bir tarihsel sürece girer. Artık sadece ticari değil, aynı zamanda kente yerleştirilen lejyonlarla askeri bir merkez kimliğindedir. Zeugma, MS 2. yüzyılda en parlak dönemini yaşayacak, nüfus artacak, yerleşim alanı genişleyecek ve yeni yapılar (tiyatro, ikinci bir agora, stadion vb.) oluşturulacaktır. Sasani saldırıları ise MS 3. yüzyılda Zeugma'nın önemini yitirmesine yol açacaktır. MS 4. yüzyıldan başlayarak ise Hıristiyanlığın etkileri belirginleşecek, İustianus Dönemi Parth Savaşları sırasında kent savunma hattı üzerinde yer alacak; MS 7. yüzyılda olasılıkla İslam ordularınca fethedilecektir. Bundan sonraki zamanlarda, MS 9. -10 yüzyıla dek kentte yerleşimin devam ettiğini gösteren bazı arkeolojik veriler bulunmaktadır.

Seleucia ad Calycadnum, Sayı 6 (2016): 443-446.

Yukarıda kuruluşundan başlayarak geçirdiği tarihsel süreçlerin özetlendiği Zeugma, geçmişi ve sahip olduğu arkeolojik zenginlikle günümüzde de önemini korumaktadır. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında Birecik Barajı'nın yapım sürecinde Zeugma'daki arkeolojik kazı çalışmaları 1990'lı yıllarda hız kazanır. Özellikle 2005 yılından başlayarak Kültür ve Turizm Bakanlığı adına Ankara Üniversitesi, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Kutalmış Gökay başkanlığında yapılan kazı çalışmaları ve Gaziantep'te 2011 yılında hizmete açılan mozaik müzesi kamuoyunun ilgisinin bu Eski Çağ kentine odaklanmasını sağlar.

Geçtiğimiz yılın Aralık ayında yayınlanan “Geçmişten Günümüze Bir Geçit Zeugma” başlıklı kitap Kutalmış Gökay tarafından ustalıkla kaleme alınmış ve kenti her yönüyle tanıtan bir yapıttır. Sert kapak ciltte 163 sayfadan oluşan kitap, çok sayıda renkli fotoğrafı da içermekte ve kentin canlı bir görünümünü sunmaktadır. Kitap kapsamında Zeugma'da bugüne dek yapılan araştırmaların tarihçesinin yanında, son dönem çalışmaları ışığında yeni arkeolojik bulgulardan da söz edilmekte, yorumlar yapılmaktadır. Örneğin, Zeugma'daki Belkis Tepe olarak adlandırılan yükselti üzerinde 2008 yılında başlatılan kazılar sonucunda, yerleşimin Demir Çağı'na dayandığını gösteren arkeolojik bulguların elde edilmiş bulunmaktadır. Burada ayrıca, içinde bir tapınağın da bulunduğu kutsal yer vardır. Tapınağın MÖ 2. yüzyıl başlarına tarihlenen ilk evresinden sonra, MS 1. yüzyılda ikinci bir evresinin olduğu; 9. ve 10. yüzyıllara ait işlevi belirlenemeyen bir üçüncü evrenin de yaşandığı belirlenmektedir. Bu kutsal yere ait olan plastik eserler olan Belkis Tepe kült heykellerinden de söz edilmekte; bu yapıtlarla ilgili yeni bulgu ve yorumlara yer verilmektedir (s. 31-32).

Kitapta tanıtılan Zeugma *nekropolisleri* MÖ 3. yüzyıl ile MS 3. yüzyıl arasındaki dönemde kentteki gömü geleneklerini yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır (s. 57-59). Mezar yazıtlarındaki diller ve isimler Zeugma'nın kozmopolit kültürel-etnik yapısını yansıtmaktadır. Basit sist mezarlardan, *loculus* tipi mezarlara, *arcosolium*lara, *collegium* şeklinde kalabalık gömülerin yapıldığı mezar odalarına, hatta tümülüslerle kadar uzanan bir çeşitlilik Zeugma'da saptanmaktadır.

Zeugma'da MS 1. yüzyıldan 3. yüzyıl ortalarına dek kullanılan konut alanlarından sağlanan veriler, kentte yaşayanlar, onların özel yaşamları, etnik ve sosyal kimlikleri konusunda bilgi vermektedir. Genellikle tek katlı olan bu evlerin planlamasında bir avlu çevresinde gelişen mekânların yer aldığı Yunan-Roma geleneğinin söz konusu olduğu belirlenmektedir.

Kitapta Zeugma konut alanları tanıtılırken, onların en önemli unsurları olan figürlü mozaik dekorasyonları ile ilgili olarak değerli bilgiler verilmekte, yorumlar yapılmaktadır. Buna göre, MS 2. yüzyıl ile 3. yüzyılın ilk yarısına ait mozaiklerde mitolojiden, tragedyalardan, tiyatro oyunlarından alınan sahnelerin betimlenmesi esastır. Kutalmış Görkay, bu sahnelerin seçiminde modaların değil, ev sahibinin tercihlerinin önemli rol oynadığı kanısındadır. Mozaiklerde seçilen konular ev sahibinin entelektüel birikimini, eğitimini, iç zenginliğini, edebi ilgi alanlarını yansıtmaktadır. Ev sahibinin Yunan *paideiasına* ne kadar bağlı olduğunu da bu seçimlerinden anlaşılmaktadır. Görkay tarafından yapılan diğer önemli bir saptama da mozaiklerin konularının mekânların işlevlerine uygun olarak seçildiğidir. Bu bağlamda daha “mahrem” sayılan mekânlarda edebiyata yansıyan aşk hikâyeleri, sarhoşluk, coşku, zevki yansıtan sahneler yer almakta ya da Eros’un yer aldığı konular, Aphrodite’nin doğuşu gibi sahneler betimlenmektedir. Öte yandan, ev hayatının odaklandığı *peristil* ve *implivium*larda suyla ilgili konular yeğlenmektedir. Bunlar, Poseidon, Tethys, Nehir Tanrısı Euphrates betimlemelerinden oluşmaktadır. Akşam yemeklerinin ve ardından eğlencelerin yer aldığı *triclinium* (yemek odası) mozaiklerinde dönemin sevilen edebiyat eserlerinden alınan sahnelere yer verilmektedir. Örneğin, Plutarkhos’un ya da Menandros’un oyunlarından alınan sahneler, *triclinium*lar için uygunluk göstermektedir.

Zeugma’da evlilik temalı mozaiklerin de önemli bir yer tuttuğuna Kutalmış Görkay işaret etmektedir. Eski Çağ yazınından gelin odalarının evlilik öncesinde baştan aşağı düzenlemekte olduğu bilinmektedir. Evlilikle ilgili görülen sahnelerin yer aldığı mozaikler (Dionysos ve Ariadne, Mousa’lar, Kharis’ler, Nereid’ler) belki de evlilik hediyesi veya yardımı olarak evlilik öncesinde ebeveynler tarafından yaptırılmaktadır.

Zeugma mozaikleri konusunda dikkat çekici olan bir diğer konu da etnik kimliklerin de ortaya çıkabilmesidir. Semitik veya Parth kökenli bir kadının doğu tarzı başlık ve takıları ile betimlendiği bir örnek bunu kanıtlamaktadır. Zeugma’da MS 253 yılı Sasani tahribatı sonrasında konut alanlarında farklı bir yaşam tarzına geçildiği; pastoral, kırsal, toprağa bağlı yaşamın MS 5. yüzyıldan, 6. yüzyıl sonu ile 7. yüzyıl başına dek olan dönemde yaşandığı da kitaptaki saptamalardandır.

Kitaptaki “Zeugma Mozaikleri” başlıklı bölümde özellikle *convivium* kültürü ve bunun mimari bağlama, mozaik sanatına yansımaları üzerinde durulmaktadır. Yemek davetlerinin verildiği mekânlarda antik *novel-lalardan*, tragedyalardan alınan sahnelerin müzik eşliğinde okunması, mim, pantomim şeklinde icra edilmesi geleneğinden söz edilmektedir.

Zeugma, Roma dünyasında eğlence sektörüyle oldukça ünlenmiş bir kent olarak nitelenmektedir. Görkay, edebi yapıtların yazılı olarak kopyalanıp, çoğaltılmasından çok, tiyatro oyunları, mim ve pantomimler biçiminde icra edilmesi ile yaşatıldıklarını belirtmektedir. Böylece halkın eğitilmiş kesimi kadar eğitimsiz, yoksul kesimi ve köleler de bu eserlerden haberdar olabilmektedirler. Bugün ise, birçok yapıtı günümüze ulaşmamış sözlü ve yazılı edebiyat geleneğinin canlı yansımaları olarak Zeugma mozaikleri önem taşımaktadır. Kutalmış Görkay'a göre mozaiklerde betimlenen tiyatro, pantomim gibi sahne oyunları ile *novellalarla* ilgili sahneler Yunan-Roma *convivium* kültürünün zengin ve entelektüel dünyasıyla bizi tanıştıran eserler olarak nitelenmektedir (s. 70).

Zeugma mozaikleri konusunda bu önemli bilgi ve saptamaların yanında, kitapta kentin mozaik eserlerinin tek tek tanıtımı da renkli fotoğraflar eşliğinde yapılmaktadır. Böylece *peristiller*deki deniz canlılarının, Poseidon, Okeanos, Thetys betimlemelerinin dünyasına girilmektedir. Bir yandan da *triclinium*ların mozaiklerinde eğlence ve yeme içme kültürünü yansıtan sahnelerinin parlak yansımaları göz kamaştırmaktadır. Yatak ve oturma odalarının mahrem ortamının evlilikle, aşkla ilgili olan ya da Dionizyak sahnelerinin renkli geçidi devam etmektedir. Bütün bu mozaik sahneleri çevreleyen, bölümlere ayıran, sınırlayan zengin bir geometrik bezemelerin kompozisyonlara nasıl boyut kattığı, onları daha çekici hale getirdiği görülmektedir.

Kitap, Zeugma'nın yaşadığı tarihsel evreleri içeren bir zaman çizelgesine de sahip bulunmaktadır. Ayrıca, kullanılan arkeolojik terimleri, özel isimleri içeren bir sözlük de yer almaktadır. Bu bölümler özellikle de konunun uzmanı olmayan okuyucular ve öğrenciler için yararlıdır. Kitabın yazımında yararlanılan "Kaynakça" da özellikle uzman okuyucular, daha ayrıntılı bilgilere ulaşmak isteyenler için değerlidir.

Ülkemizdeki önemli eski çağ yerleşimlerinden biri olan Zeugma'yı tanıtan bir yapıt olmasının ötesinde, söz konusu kitap tam bir mozaik eseridir. Bu denli önemli bir mozaik grubunu bir araya getirmesi bakımından önemlidir. Adı geçen kitabın asıl değeri bu mozaiklere yorumlar, açıklamalar getirmesinden kaynaklanmaktadır. Hem arkeologların, arkeoloji öğrencilerinin; hem eski çağ kültürleri, dilleri, yazını ile ilgili uzmanların kütüphanelerinde bulunması gereken değerli bir eserdir. Eski dünyayı merak edenler, o zamanın insanların evlerine girip, şöyle bir dolaşmak isteyenler, onları tanımak merakında olanlar için de görsel malzemesi, yorumları ve anlatımı ile eşsiz bir yapıttır.